

NÁRODNÝ PROJEKT
MODERNIZÁCIA MIESTNEJ
ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY

KROKY
K ÚSPECHU
35 | DECEMBER 2020

OCHODNICA - NAMIESTO LEKÁRA DODÁVKA

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu
v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa.

Starnutie obyvateľstva je fenoménom nielen na Slovensku, ale v celej Európskej únii. To že prevencia je účinnejšia ako odstraňovanie následkov, platí to vo všetkých oblastiach života. Problémom zostáva malá ochota, resp. obmedzené možnosti investovať finančné prostriedky do preventívnych opatrení. Samosprávy musia brať starnutie v úvahu a čoraz intenzívnejšie dbať o svojich obyvateľov v dôchodkovom veku, ako aj o občanov, ktorí sú odkázaní na pomoc iných. Týmto vetami bol v manuáli Kroky k úspechu v rámci národného projektu Modernizácia miestnej územnej samosprávy, vo februári 2020 uvedený príklad obce Brvnište s vlastným defibrilátorom https://nprmmodmus.zmos.sk/download_file_f.php?id=1288845. Dnes nachádza pokračovanie - v Ochodnici nachádzame inú obdobu sociálnej pomoci potvrdzujúcu staré známe „Kde je vôľa, tam je cesta, resp. kto chce, nájde spôsob, kto nechce, nájde dôvod.“ V prezentovanom príklade kysuckej obce Ochodnica komplikovala absencia všeobecného lekára život seniorom až dovtedy, kým šikovnosťou starostu podporenou pochopením obecného zastupiteľstva nebol problém vyriešený. Originálny spôsob, efektívne riešenie! Vedenie obce s lekárom ordinujúcim vo vedľajšej dedine prišli na spôsob, ako svojim občanom, predovšetkým seniorom, reálne pomôcť. Zaistili bezplatnú prepravu na lekárske vyšetrenia trikrát týždenne v pravidelnom čase, ktorú zabezpečuje vodič na dodávke vo vlastníctve obce. Náklady v plnej miere pokrýva obec z vlastného rozpočtu, ktoré sú dlhodobo udržateľné. Hoci podobnú službu realizuje viacero samospráv, tento príklad s vybudovanou tradíciou je osvedčeným riešením a ilustruje jednoduchý, no mimoriadne účinný spôsob riešenia sociálnej pomoci.

Ochodnicu ležiacu v Nízkych Javorníkoch, približne 7 km severne od okresného Kysuckého Nového Mesta v Žilinskom kraji, trápil do roku 2016 problém absencie všeobecného lekára, čo komplikovalo život najmä starším obyvateľom obce. Počtom rezidentov, necelých dve tisíce, patrí k väčším sídlam. Má bohatú históriu, krásnu prírodu, i dobrú perspektívu do budúcnosti. To, čo urobilo vedenie obce rozloženej po oboch stranách Ochodnického potoka, predstavuje ponuku inšpiratívnu i pre ďalšie sídla zápasiace s podobnými starosťami. Na Slovensku pretrváva všeobecne známy nedostatok lekárov. V hodnotenom príklade už prerástol hranice katastra, stal sa predmetom rokovaní i na fóre Žilinského samosprávneho kraja, ktorý dlhodobo riešil nedostatok lekárov v okresoch Kysucké Nové mesto a Čadca.

O to viac poteší, keď starosta spolu s lekárom ordinujúcim vo vedľajšej dedine – Kysucký Lieskovec našli spôsob, ako seniorom pomôcť. Poskytli dobrý príklad pre všetky samosprávy, ktoré pociťujú nedostatok základnej zdravotnej starostlivosti na vlastnom území. Obec zabezpečila bezplatnú prepravu na lekárske vyšetrenia z Ochodnice do ambulancie v Kysuckom Lieskovci. Už viac než štyri roky vozia svojich obyvateľov bez nároku na úhradu tri krát do týždňa, vždy v pondelok, stredu a piatok vlastným vozidlom. Pasažieri si nemusia kupovať lístky, stačí, keď nastúpia. Presne takto vyzerá ústretovosť pri poskytovaní sociálnej služby svojim občanom. Ak sa nezmestia pre kapacitu dodávky na jeden krát, ochotný vodič, interný zamestnanec obce Ochodnica, otočí trasu i druhýkrát. Pre efektívne vybavenie bez zbytočného čakania fungujú prednostné vyšetrenia pacientov z Ochodnice od 9tej do 10tej hodiny.

Príklad z Kysúc ponúka:

- » Verejnoprospešný, ľudský prínos – služba je poskytovaná starším ľuďom, ktorí potrebujú lekárske ošetrovanie bez ohľadu na výšku dôchodku zadarmo.
- » Sociologický prínos – pozitívny pohľad na prácu samosprávy, zlepšenie spoločenských kontaktov i medziľudských vzťahov.
- » Medzikomunálna spolupráca – úspešne zavŕšený dialóg samosprávy s lekárom, vytvorenie prostredia pre vzájomne prospešnú výpomoc susedných obcí.
- » Optimalizácia prevádzky - vítaným benefitom je stanovenie vyhradeného času ošetrovania pre dochádzajúcich pacientov.
- » Princíp rovnosti – každý občan sa dostane k lekárovi, hoci počet prepravených je kapacitou vozidla limitovaný, počet obrátok však nie.

- » Komplexnosť služby - výhodou je automatické privezenie naspäť do obce trvalého pobytu.
- » Univerzálnosť riešenia - podobný model fungovania je možné mimoriadne jednoducho, pritom veľmi efektívne, aplikovať naprieč širokým spektrom samospráv.

PREČO? / DÔVOD

V rámci Európy patrí Slovensko podľa demografických štatistík spolu s Írskom ku krajinám s najnižším zastúpením seniorov, približne na úrovni 11%. Európa je pritom z hľadiska podielu obyvateľov- 65-ročných a starších - výrazne rozdelená na východnú a západnú časť. V postkomunistických krajinách, s výnimkou Bulharska a pobaltských krajín, podiel seniorov nepresahuje 16,3 %. Najvyššie je ich zastúpenie v krajinách južnej a severnej Európy, s maximom 18,2 % v Taliansku. Prvým dôležitým faktorom dlhovekosti je prevencia, ktorá vo veľkej miere predlžuje život. Vyžaduje si čas, energiu a skutočný záujem. Je odrazom záujmu o zdravie i budúcnosť. Vonkajšie prostredie predstavuje druhý dôležitý faktor, ktorý môže negatívne ovplyvniť naše zdravie a kvalitu života.

Demografické starnutie sa prejavuje početným aj relatívnym nárastom vyšších vekových skupín obyvateľstva. Populáciu seniorov obvykle vymedzuje veková hranica nad 65 rokov. V krajinách západnej Európy sa obvykle zhoduje s oficiálnym dôchodkovým vekom. V krajinách východnej Európy ju možno nahradiť vekom 60 rokov. Komunita seniorov nie je vnútorne homogénna predovšetkým z hľadiska životného štýlu, zdravotného stavu a tým aj z hľadiska svojich nárokov na spoločnosť. Počas uplynulých 50-tich rokov prišli zmeny súvisiace s početným aj proporcionálnym zastúpením seniorov i v slovenskej populácii. Ich tempo sa značne zrýchlilo počas posledného desaťročia.

Zdravotníctvo patrí v spoločnosti k často „pretriasanej“ téme. Riešime dostupnosť, úroveň, metódy, perspektívu a pod. Zdravie je nosný pilier života. Každá, po voľbách nastupujúca vláda sľubuje riešenia, odborná i laická verejnosť stále márne čaká na citelný posun vpred. Tieto dni, poznačené celosvetovou pandémiou, vyvolávajú enormný tlak na zdravotné systémy jednotlivých krajín a predchádzajúce konštatovania iba zdôrazňujú. Musíme si priznať, že časy „plánovaného hospodárstva“, keď takmer každá obec mala svojho obvodného lekára, bola samozrejmosťou väčších sídiel, kde ordinoval i stomatológ, detský lekár či dokonca odborné profesie špecialistov, najmä gynekológov či očných lekárov, sú dávno preč. Mnohé samosprávy na Slovensku, v tomto prípade predovšetkým vidiecke, musia riešiť problém s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Práve tú má pritom každý občan Slovenskej republiky garantovanú Ústavou. Staršia generácia lekárov odchádza do zaslúženého dôchodku, mladých láka lepšie ohodnotená práca v zahraničí. Starosta je potom postavený pred

neľahkú úlohu, ako získať do obce všeobecného lekára, zabezpečiť občanom čo najlepšiu zdravotnú službu.

Vedenie Ochodnice preto prišlo s veľmi dobrým riešením – starších pacientov, resp. tých, ktorí sa nemajú ako dostať k lekárovi, zväžať v réžii obce. Jasný, naozaj krásny príklad jednotného uvažovania v orgánoch vedenia obce, schopnosti spoločne potiahnuť za jeden povraz, dosiahnuť kompromisné, prospešné riešenia a na záver tak asanovať to, pred čím štát častokrát zatvára oči.

Merateľným ukazovateľom je počet obyvateľov využívajúcich takúto službu. Podľa dostupných informácií býva obecná dodávka pravidelne plná, stáva sa že sa otočí pre záujem aj druhý krát.

AKO? / POSTUPNOSŤ KROKOV

Ochodnica demograficky patrí medzi väčšie obce, aktuálne počíta tesne pod 2000 obyvateľov. Približne štyristo z nich sú podľa štatistík v dôchodkovom veku. Práve im bol na mieru pripravený najlepší dostupný plán, ktorý prvýkrát uzrel svetlo sveta v roku 2016.

Zákon č. 369/1990 Z.z. o obecnom zriadení

v § 4 ods.3, písmeno g) ustanovuje, že obec pri výkone samosprávy zabezpečuje verejno-prospešné služby. Podľa písmena h) vytvára podmienky na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti a napokon v zmysle znenia písmena p) plní úlohy na úseku sociálnej pomoci.

Obecné zastupiteľstvo hlasovaním poslancov schválilo návrh starostu uznesením v roku 2016, čím umožnili komunite seniorov využívanie obecného motorového vozidla na cestu k lekárovi do susednej obce a späť, v pondelok, stredu a piatok. Sociálnu službu od momentu etablovania obec poskytuje bezodplatne.

Hoci v tomto prípade nejde o Prepravnú službu podľa § 42 Zákona č. 448/2008 Z.z. keďže táto nebola registrovaná Žilinským samosprávnym krajom, účel plní spoľahlivo.

Z hľadiska postupnosti prebehli nasledovné kroky:

1. Identifikácia možných riešení zabezpečenia dostupnosti všeobecného lekára pre dospelých.
2. Rokovania s doktorom ordinujúcim v susednej obci.
3. Schválenie dohodnutého riešenia obecným zastupiteľstvom.
4. Spustenie prevádzky.
5. Etablovanie a udržanie rozbehnutej služby občanom.

PRÍNOS PRÍKLADU DOBREJ PRAXE PRE SAMOSPRÁVU

S nárastom počtu seniorov sú spojené vyššie náklady v oblasti sociálnej starostlivosti, zdravotníctva či dôchodkového zabezpečenia. Hoci Ochodnica zd'aleka nepatrí medzi malé obce, problém s absentujúcimi lekármi začína byť z roka na rok citeľnejší i vo väčších sídlach. Ilustrovaný príklad dobrej praxe predstavuje výbornú cestu, jednoducho aplikovateľnú prakticky pre akúkoľvek samosprávu, dokonca i združenie, či mikroregión.

Ústretovú, kompromisnú kooperáciu dediny so všeobecným lekárom je nutné rovnako vyzdvihnúť, no najmä aplikovať všade tam, kde nie je možné zabezpečiť lokálne pôsobenie príslušnej ambulancie. Perspektíva uplatnenia v iných samosprávach je teda preukázateľne mimoriadne dobrá. Často obce nedisponujú adekvátnym vozovým parkom využiteľným pre tento druh sociálnej služby. Existuje dostatok možností spájania sa do väčších celkov, nájdenie optimálnych trás pre obsluhu skupiny obcí v rôznych časových intervaloch.

Prínos sociálnej služby zaznamenáva tiež nasledovné benefity:

1. Pomoc občanom v citlivej otázke zdravia prináša veľmi pozitívny signál predovšetkým pre seniorov.
2. Priblíženie zdravotnej starostlivosti, skrátenie času k priamemu výkonu má pozitívny vplyv na rast kvality i dĺžky života seniorov.
3. Akýkoľvek proaktívny krok zo strany obcí, či už sa jedná o v minulosti hodnotené obstaranie defibrilátora, alebo dnešné zabezpečenie bezplatnej obojsmernej dopravy do ambulancie, prináša zlepšenie psychického stavu, navodenie pocitu bezpečia a starostlivosti občana - pacienta.

Zostáva veriť, že kilometrov bez nehody pri sociálnej službe občanom bude na slovenských cestách pribúdať stále viac.

Kroky k úspechu sú súčasťou projektovej aktivity č. 1 **"Príklady dobrej praxe"** v rámci Národného projektu **Modernizácia miestnej územnej samosprávy realizovaného Združením miest a obcí Slovenska**.

Všetky uverejnené Príklady dobrej praxe nájdete na www.dobraprax.sk

Gestor projektu: PhDr. Michal Kaliňák, PhD.
Odborný garant projektu: PaedDr. Jana Skráková

<https://npmodmus.zmos.sk>

Projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa.

Operačný program
**Efektívna
verejná správa**

Európska únia
Európsky sociálny fond

